

UVOD

Prirodna sredina i staniste čoveka naslo se pod uticajem energija razornih moći, zastarele i prljave tehnologije, nekontrolisanog saobracaja, trke u naoruzanju ratnih dejstava i mnogih drugih aktivnosti i uticaja koji osetno narušavaju ravnotežu prirode i ugrozavaju životnu sredinu. Kvalitet životne sredine u direktnoj je vezi sa postizanjem ravnoteže između društva i prirode. Realizacija ovog sklada uključuje delovanje privrednih sistema i političkih subjekata, individualne akcije, eksperimenta na državnom i međunarodnom nivou¹.

U duhu postindustrijalizma goruće pitanje postaje: *Kako vršiti najbezbolnije intervencije čoveka nad prirodom i kako da se one svedu na najmanju moguću meru?*

Kako vršiti najbezbolnije intervencije čoveka nad prirodom i kako da se one svedu na najmanju moguću meru?

U ime ekonomskog rasta, materijalnog blagostanja i očuvanja nacionalnih interesa sve više se osporavaju vrednosti kakve su zdravlje, sloboda, komunikacija, životna sredina i znanje. Svest o ekološkim problemima kakvi su zagađenje i osiromasjenje prirodnih resursa, demografski bum, urbani haos često se mnogo brže registruje u formi svesti, nego što se ova znanja naučno utemeljuju. Rezultat ovoga je postojanje manjkave, zakasnele, nedovoljno sveobuhvatne politike zaštite čovekove sredine. Imperativ modernog društva postaje smanjenje intervencije nad prirodom, a veće korišćenje znanja, informacija i novih tehnologija.

Sistem upravljanja kvalitetom, prema familiji standarda ISO 9000: 2000, kao što je poznato, zasnovan je na propisanoj primeni: modela sistema, metodologije upravljanja, principa upravljanja kvalitetom kao i procesnog i sistemskog pristupa.

Novi sistem bezbednosti i zdravlja na radu, proistekao je iz Rezolucije o pridruživanju Republike Srbije Evropskoj Uniji. U cilju kvalitetnijeg odgovora na direktive EU, proistekao je i ovaj rad, koji se u prvom delu bavi metodama procene rizika u tretmanu industrijskim farmaceutskim otpadom.

U prvom delu rada vrši se odabir i prikazuje rešenja-metoda procene rizika na radnom mestu i u radnoj okolini. U nastavku rada prikazan je praktičan primer primene metode na procenu rizika. U tom delu rada razrađuju se mere kojima se rizik svodi na zanemarljiv po bezbednost i zdravlje radnika. Imajući u vidu da se rad bazira na sabranim iskustvenim podacima u grafičkoj industriji, kojim se autor najviše bavio, izdvojile su se opasnosti i štetnosti koje najviše pojavljuju, a karakteristično je da se one susreću se i u većini ostalih proizvodnih grana. Nakon toga izvršena je kvalitetnija, detaljnija procena rizika prema opasnostima i

¹ U organizaciji UN, 1992. godine u Brazilu (Rio de Žaneiro), održana je Konferencija o stabilnom ili održivom razvoju i životnoj sredini (UN 1992.). Jedan od zaključaka ovog skupa je da se čovečanstvo nalazi pred rastućim problemom uvećanja brojnosti ljudske populacije, zagađenja životne sredine, iscrpljivanja prirodnih resursa, narastanju količine opasnog otpada...

To je bio razlog da se usvoji Agenda 21 pod nazivom "Environmentally Sound and Sustainable Development" (ESSD), što bi u prevodu značilo „zdrava životna sredina i stabilan (održiv) razvoj". Ovaj akt usvojen je kako na globalnom, tako i na regionalnim i lokalnim nivoima. Agenda 21, usvojena u Brazilu 1992. godine, ima 40 poglavlja koja obuhvataju 115 različitih programa za stabilan razvoj svih delatnosti.

predložene mere kojima se ove opasnosti i štetnosti umanjuju, odnosno kojima se rizik svodi na zanemarljiv.

Stečena iskustva, pri projektovanju, uvođenju i certifikovanju sistema za upravljanje kvalitetom u upravljanju industrijskim otpadom, pokazala su da je neophodno i uključivanje organizacionih ponašanja. Model sistema prati ponašanja korisnika u postavljenim zahtevima i iskazivanju zadovoljstva kao i ponašanja rukovodstva u njihovim odgovornostima. Metodologija upravljanja je prilagođena ponašnjima zaposlenih kadrova, koji stvaraju izvesnu organizacionu kulturu i organizacionu klimu.

Među principima upravljanja kvalitetom u proizvodnji i distribuciji farmaceutskih preparata nalaze se potrebna organizaciona ponašanja koja obuhvataju zadovoljstvo korisnika kao i aktiviranje rukovodstva i svih zaposlenih. Procesni i sistemski pristup podrazumeva propisana organizaciona ponašanja zaposlenih, sa aktivnim sudelovanjem kadrova.

Koristeći stečena iskustva pri projektovanju, uvođenju i certifikovanju sistema u vse preduzeća u ovom radu su razmotrene izvesne osnove organizacionih ponašanja, kao i njihov odnos prema organizacionoj kulturi i klimi u farmaceutskoj inustriji.

1. Osnovi o farmaceutskom otpadu

Farmaceutski otpad (industrijski i medicinski) je materija ili bilo koji njen oblik, kao čvrsto, tečno, gasovito i aerosolno agregatno stanje, koji nastaje u procesu proizvodnje ili korišćenja. Interes zaštite životne sredine i opšti interes. Prerađuje, transformiše ili odlaže u skladu sa zakonom i odgovarajućim propisima jedne države po preporukama EU. Otpad prouzrokuje neprihvatljiv uticaj na: zdravlje ljudi, životnu sredinu, na radnu sredinu i ekosistem u celini.

Opasan otpad

□ **Opasan medicinski otpad se prema svojstvima koje ga čine opasnim i prema mestu nastanka pri pružanju zdravstvene zaštite deli na:**

- ✓ *patološki otpad,*
- ✓ *infektivni otpad,*
- ✓ *oštri predmeti,*
- ✓ *farmaceutski otpad,*
- ✓ *hemijski otpad,*
- ✓ *posude (boce) pod pritiskom,*
- ✓ *radioaktivni otpad,*
- ✓ *otpad koji sadrži teške metale.*

Slika 1. Među opasnim, nalazi se i farmaceutski otpad